

בארות המים

בכל מערבין

תד"ה וכלכלה משלימתו לארבעה, פירש"י אף על גב דבראשו הוי ארבעה לא הוי רשות היחיד הואיל ואין בתחתיו רוחב ארבעה ולא הוי רשות היחיד אלא אם כן מתחיל להיות רחב ארבעה בתוך שלושה הסמוכין לארץ, ולא נראה דבשלהי פרק הזורק אמר עמוד גבוה עשרה ובראשו רחב ארבע אם למטה רוחב כותל שלושה זרק ונח על גביו חייב כיון דרוחב שלושה לא בקעי גדיים וצריך לומר באין בתחתיתו שלושה - צצצת סם איתא תניא עמוד צרשות הרצים גבוה עשרה ורחב ארבעה ואין צעיקרו ארבעה ויש צקצר שלו שלושה וזרק ונח על גביו חייב אלמא אמרינן גוד אחית מחילתא, והתוס' הכא אזלי לטעמייהו התם דפירשו יש צקצר שלו שלושה היינו דאית ציה רוחב שלושה, דמה"ט לא צקעי גדיים תחתיו וכן הסכים הרשב"א סם.

אך רש"י סם פי' דיש צקצר שלו שלושה היינו דיש צגוצהו שלושה, ולרבותא נקטיה אע"ג דליכא למימר לצוד [וכן פירש הרמב"ם (פי"ד משבת ה"ז)] והתוס' סם תמהו דאם כן לא נתנה הצרייתא (ויעו"ש צשינו"ס דצכתה"י הג"י ואין צגוצהו הקצר שלו שלושה) והא צכה"ג איכא צקיעת גדיים וכטרסקל, אך יעו"ש צלשון רש"י שכתב וז"ל עמוד אין דרך להתחכך בו ולעבור תחת שיפועו שאינו אלא מעט עכ"ל, ויעוין סם צמגיני שלמה דלרש"י נמי מיירי דאין צתחתיו אלא פחות מעט מד', דהכי משמע לי שנא דאין צעיקרו ד' דמשמע דאינו אלא פחות מעט, דאל"כ ליתני צעיקרו טפח או כ"ש, ועוד דאפ' דכה"ג לא מיקרי עמוד יעוין סם.

והריטב"א (שבת סז) כתב דכל דרוחבו יותר מטפח שוב לא חשיב צקיעת גדיים, דלצקיעת גדיים צעיןן גוצה ג' צרוחב ג', וכל דהעמוד יתר מטפח ליה ג' טפחים רוחב תחת העמוד, וצכה"ג לא חשיב צקיעת גדיים (ואכמ"ל).

ל"ג ע"ב

ורבי סבר לה כרבי מאיר וסבר לה כרבי יהודה סבר לה כרבי מאיר דאמר חוקקין להשלים - והא דלא חשיבא רשות היחיד ע"י חוקקין להשלים, תי' רש"י דנהי דע"י

חוקקין איכא בראשו ארבעה, אך מ"מ אין צעיקרו ארבעה, וכה"ג לא הוי רשות היחיד (וכנ"ל).

והרשב"א והריטב"א הביאו צ"ח רבינו חננאל (וליתא לפנינו) דתירץ דרבי סבר לה כרבי מאיר דחוקקין להשלים רק לענין לאשויי מקום ארבעה, אך לא לענין לאשויי רשות היחיד, דזוה סבר כרבנן דלא אמרי' חוקקין להשלים, והריטב"א הוסיף לבאר דס"ל לרבי דדין חוקקין מהני רק כלפי דרבנן ולא כלפי דאורייתא [ואף דרבי מאיר גופיה סבר חוקקין להשלים אף בדאורייתא וכדאיתא בשבת (31)].

סבר לה כרבי יהודה דאמר בעינן עירוב על גבי מקום ארבעה וליכא - הקשו הראשונים, דאמאי דחוקקין לאוקמי רישא דברייתא צאלין שיש צו ארבעה טפחים וסיפא צאלין שאין צו ארבעה טפחים, הו"ל לאוקמי אף רישא צאלין שאין צו ארבעה טפחים, והא דלמעלה מעשרה אין עירובו עירוב היינו כרבי יהודה דצעי עירוב על גבי מקום ארבעה.

והמהר"ם מרוטנבורג (במס' הרא"ש) תירץ דה"ל כוונת הגמ' לאוקמי רישא דברייתא בכל גוונא, דמיירי זין צ"ח בראשו ארבעה ומשום דהוי רשות היחיד ולא מצי ליטלו, וזין צאלין צו ארבעה ומשום דצעינן עירוב על גבי מקום ארבעה, אלא דסיפא מיירי רק צאלין ברוחצו ארבעה.

ורבינו יונה (במהרא"ש) והר"ם בר שניאור (בחי' הריטב"א) תירצו דמדנקטי חכמים צברייתא לישנא ד"כל" מקום שאסור ליטלו אין עירובו עירוב, משמע לגמ' דטעמא דרישא דלמעלה מעשרה אין עירובו עירוב היינו משום אסור, ואהא אמרי' רבנן דכ"ח דרישא אין עירובו עירוב משום דאסור ליטלו דהא הוי צרשות היחיד, ה"ל צ"ח צאלין עירובו עירוב משום דאסור ליטלו.

עוד הקשו הראשונים אמאי דחוקקין לעיל לאוקמי מתניתין צאלין שנופו נוטה חוץ לארבעה, הו"ל לאוקמי כרבי יהודה דצעינן עירוב על גבי מקום ארבעה, ולהכי למעלה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב דליכא מקום ארבעה, והמהר"ם (במהרא"ש) הוסיף להקשות דזוה תו לא צעינן לאוקמי מתניתין דוקא כרבי דלא גזרו על השבות זין השמשות^א.

^א וכוונתו לכאורה כמ"ש רבינו יהונתן והמאירי (לעיל 33) ביישוב קושית תוס' (שם ד"ה מה לי) דלמאי דסלקא דעתין דמיירי דקאי ברשות היחיד לא קשיא לך דמשתמש באילן, דאיכא לאוקמי בעלה על גבי האילן מבעוד יום לשבות שם, וס"ד דבכהאי גוונא שרי ליטול עירובו מן האילן, דדוקא כשעומד חוץ לאילן ונוטל מן האילן הוי משתמש באילן דבכה"ג צריך לכוף ענפי האילן כדי ליטלו יעו"ש, ולהכי

והר"מ זר שניאור כתב דמשמע לגמ' דמתני' מתפרשא דומיא דזרייתא, וכיון דזרייתא מוכרה דטעמא משום האיסור ליטלו, וכדמשמע לישנא דרבנן דכל מקום שאסור ליטלו וכנ"ל, ה"נ מפרשין למתני'.

והמהר"ם מרוטנבורג (בהרא"ש בפסקי הרא"ש ס"ד) תירץ, דסתמא דמתניתין דתנן לקמן (לדצ) נתנו בראש הקנה או בראש הקונדס בזמן שהוא תלוש ונעוץ אפילו גזוה מאה אמה הרי זה עירוב משמע ללא בעינן הנחת עירוב על גבי מקום ארבעה, דקנה וקונדס אין בראשן ארבעה, ודלא כרש"י (ס"ד ה"ה אפילו) שכתב וז"ל אפילו גזוה מאה אמה הואיל ואינו רחב ארבע למטה לאו רשות היחיד הוה, ואף על גב דלמעלה ארבע דהא עירוב על גבי מקום ארבע בעינן עכ"ל, ויעוין בסמוך [והמהרש"א תמה על תי' המהר"ם (שהו' בפסקי הרא"ש) דלכתי תיקשי אמאי לא מוקי זרייתא הכי, אך כבר ייטבה המהר"ם גופיה כמבואר בתוס' הרא"ש וכנ"ל].

פלוגתת הראשונים להלכה - נחלקו הראשונים היאך קי"ל בהך דינא דעירוב גבי מקום ארבעה, דרש"י (לקמן לדצ) נקט בפשיטות דבעינן הנחת עירוב על גבי מקום ארבעה ונדחק לאוקמי כן מתני' דנתנו בקנה וכנ"ל (והעתק גם באו"ז ה' עירובין ס' קלד) ויתכן דנקט דכיון דלא אשכחנא להדיא בתלמודין מאן דפליג להדיא אדרבי יהודה, הלכתא כוותיה.

ובן פסק הרשב"א בעבודת הקודש (ש"ה ס"ט א' קמת) וז"ל כל מקום שמיניחין בו את העירוב אם הוא למטה מעשרה טפחים אף על פי שאינו רחב ארבעה הרי זה עירוב כאלו הניחו במקום חסוב הרחב ארבעה, שכל שהוא סמוך לקרקע תוך עשרה רואין אותו לדבר זה כאלו הוא מונח על הארץ, הניחו למעלה מעשרה טפחים יראה לי שצריך להניחו במקום רחב ארבעה, פחות מכאן אינו עירוב עכ"ל, ויעוין עוד במאירי שכתב וז"ל יש פוסקים שצריך מקום ארבעה כר' יהודה וכרבי שהוא סובר כמותו כו' ורבי סובר כר' יהודה בזו ומתוך כך נראה לפסוק כן וכן כתובה גדולי הדור (נ"ב הרשב"א) כו', וכן הוא בפסקי הרי"א (ה"ג א' י') וז"ל אם היה הקנה תלוש ונעוץ בקרקע הרי זה עירובו עירוב שיכול ליטלו משם כשירעה, והוא שיהיה על גבי הקנה מקום שהוא ארבעה טפחים על ארבעה טפחים.

אך הרי"ף והרמב"ם השמיטו הך דינא ונראה דסברי דלא קי"ל כוותיה, וכן מסיק המאירי שם וז"ל נראה לפסוק כדברי הראשונים גדולי הפוסקים (הרי"ף) והמחזירים (הרמב"ם)

הקשה הכא דאילו הוי מוקמינן ליה כרבי יהודה לא בעינן לאוקמי כרבי דלא גזרו על השבות בין השמשות (ואף דהתוס' הרא"ש שם כתב כחוס' דה"נ הוי מנזי למיפרך דהוי משתמש בחילן, אך הכא הוא מדברי המהר"ם מרוטנבורג).

שלא הזכירה, וכ"כ רבינו ירוחם (ני"ב הי"ח) דמהשמטת הרמב"ם נראה דלית הלכתא כרבי יהודה וכן עיקר יעו"ש.

והמהר"ם מרוטנבורג (הוצא בפסקי הרא"ש סי' ד') האריך לדון היאך קי"ל, והציא דבתוספתא (פ"ב ה"ט) תניא נתנו ע"ג קורה שהיא גבוהה עשרה טפחים עירובו עירוב רבי יהודה אומר אם היתה ארבעה עירובו עירוב ואם לאו אין עירובו עירוב ע"כ, אלמא דחכמים פליגי אדרבי יהודה, ובתחילה נידד דמ"מ הלכתא כרבי יהודה, דהא לקמן (פ"ב, כ"ה) אמר שמואל דכל מקום ששנה רבי יהודה בעירובין הלכה כמותו, ואף במקום רביס כדמוכח התם, אך לבסוף מסיק דלית הלכתא כשמואל דאדרבה קי"ל כרבי יהושע בן לוי דהלכה כדברי המיקל בעירוב (לקמן מו"ב) ועוד דסתם מתניתין (לד"ב) דנתנו בראש הקנה כותיה, וכדמוכח מדלא משני למתני' דנתנו באילן כותיה ודחיק לאוקמי באילן שנפו נוטה כו' וכנ"ל (והוצאו עיקר דבריו גס ברבינו ירוחם שם).

ובן פסק הטור (סי' טט) להדיא גבי קנה ללא בעינן מקום ארבעה ויעוין צ"י שם דכן סתימת כל הפוסקים דהשמיטו הך דינא, וכן השו"ע השמיטו הך דינא וגבי קנה סתם (שם ס"ג) דלא בעינן מקום ד' (וכ"פ בתו"ש שם סק"י ובשעה"ש שם סקט"ז).

ולשוון הריטב"א (לקמן לד"ב) אמתני' דנתנו בראש הקנה וז"ל ומיירי בשיש בראש הקנה ד' טפחים אליבא דרבי יהודה דאמר דלמעלה מעשרה בעינן מקום ד' טפחים עכ"ל, ומדהוסיף אליבא דרבי יהודה לכאור' משמע דלדידן אינו כן (וא"מ).

ובחי' הרשב"א לקמן בגמ' (לד"ב) אהא דמוקי מתניתין דהתם כרבי וז"ל וכיון דאוקימנא כרבי דוקא בשיש בראשו רחב ארבעה דלרבי מקום ארבעה חשוב להנחה בעינן כו' והכין איתא דירושלמי (ה"ג) דגרסינן התם א"ר מונא והוא שתהא טבלה נתונה בראשו עכ"ל, וכ"ה בחי' הר"ן שם, ולכאורה מדנקטי הכי רק משום דמוקימין מתניתין דהתם כרבי, משמע דלדידן אינו כן, והוא ללא כדפסק הרשב"א בעבודת הקדש [ויתכן דכיון דצירושלמי מוקי הכי, משמע דהכי הלכתא].

בגדר דינא דבעינן מקום ארבעה - בגדר דינא דבעינן עירוב על גבי מקום ארבעה, יתכן לבאר, דכיון דיסוד דין עירוב היינו דקובע מקום דירתו ושציתתו שם, וכקונה בית שם, בעינן דיהא במקום הנחת העירוב שיעור רשות דהיינו ד' טפחים, ובמניח עירובו למטה ברה"ר קונה כל ד' אמות [דהוא שיעור סתם בית] אך במניח עירובו למעלה מי', י"ל דלא קני אלא מקום הנחת עירובו, ולהכי בעינן בזה עכ"פ שיעור רשות ד' טפחים [ויעוין ברשב"א ובריטב"א (לקמן לד"ב) דהא דהמניח עירובו יש לו ד' אמות היינו דוקא ברשות הרבים

או בכרמלית, אך המניח עירובו צרשות היחיד לית ליה אלא כל הך רשות היחיד, ולית ליה ד' אמות צרה"ר סמוך למקום שציתתו, ואפילו נתכוין לשצות בטפח הסמוך לרה"ר (ויעושה"ט ואכמ"ל).

רד"ה הכי גרסינן גבוה עשרה ורחבה ארבעה עירובו עירוב כו' אף על גב דרשות היחיד היא הך קורה והוא נתכוון לשבות ברשות הרבים הא אמרו הנותן את עירובו יש לו ארבע אמות - ומצואר צראשונים דרש"י אתי לאפוקי מהנך דגרסי 'גבוהה עשרה ורחבה ארבעה עירובו עירוב כל שכן דהוא צמקום אחד ועירובו צמקום אחד הוא, ותו למטה מעשרה טפחים אין עירובו עירוב כל שכן דהוא ועירובו צמקום אחד הוא, ופרכי' צין מרישא וצין מסיפא, וכתב רש"י דלא גרסינן הכי, דמרישא לא קשיא דהא המניח את עירובו יש לו ד' אמות כדרצא וחשבינן ליה כרה"י וכדאימא לעיל (בבב) וציישוב גירסת הספרים כתב הריטב"א דאה"נ עיקר הקושיא מסיפא, דרישא איכא לשנויי כדרצא.

והראב"ד (הו' ברש"א ובריטב"א) גריס נמי כרש"י, וציאר דלא פרכי' מרישא משום דמצינן לאוקמי דאף דיש צראשה ארבעה אך אין בעיקרה ארבעה וצבה"ג לא היא רשות היחיד, ויעוין בריטב"א דמהאי טעמא לא מסייעינן מהכא לרצא (לקמן לה א) יעו"ש וכ"כ התוס' הרא"ש (בתי"ב) ועוד תי' דאיכא לאוקמי צנתכוון לשצות על הקורה עצמה יעו"ש.

ויעוין להלן דהראב"ד ציאר עפ"ז קושיית הגמ' להלן כמאן דלא כרבי יוסי ברבי יהודה, דקאי אהך צרייתא, דלר"י צר"י דהוי רשות היחיד תיקשי רישא, וכפירוש התוס' שם וכדלהלן.

אין גבוהה עשרה אין צריך שיהא בראשה ארבעה - ובטעמא דמילתא פירש רש"י (ד"ה גל) דכיון דלמטה מעשרה היא לה כמאן דמנחה אחרעא דמיא דכל למטה מעשרה קלוטה כמה שהונחה דמיא עכ"ל, ובסמוך (ד"ה אינה) דכל למטה מעשרה כמאן דמנחה אחרעא היא עכ"ל, והקשה הרשב"א ו"ל קשה לי קנת הטעם שכתב צלמטה מעשרה משום דקלוטה כמי שהונחה דהא כל זמן שיש מקום מסויים למעלה משלשה לכולי עלמא לאו רשות הרבים הוא ואפי' למ"ד בעלמא קלוטה כמי שהונחה דא"כ כרמלית ומקום פטור היכי משכחת להו, ולא אמרו קלוטה אלא באויר ואי נמי צנח צמקום שאינו מסויים כזורק בכותל כגון דצילה שמנה כו' הא צמקום מסויים לא, וכמדומה שכן כתב גס רש"י ז"ל בפירוש צפ"ק דשבת (א) גבי זקף לצנה ודבר ברור הוא.

ומסיק הרשב"א ו"ל אלא הכא הכי קאמר כיון שהוא תוך אויר מקומו של אדם דהיינו תוך עשר כמי שהונח צמקומו של אדם הוא אצל כל שהוא למעלה מעשרה מקום צפני עצמו

הוא ואף על פי שהוא באויר רשות היחיד ולפיכך צריך שיהא צראשה ארבעה שיהא מקום חסוב להנחת העירוב.

והריטב"א כתב דאף רש"י נתכוין לזה וז"ל לא קשיא כלל שלא נתכוון רבינו ז"ל לומר שיהא דין זה בכל מקום אלא שלענין הנחת עירוב חשבינן ליה כמונח בקרקע מכיון שהנחתו תוך עשרה טפחים שהוא אויר מקומו של אדם ברשות הרבים עכ"ל [אלא דהריטב"א העתיק רק לישנא דרש"י (בד"ה אינה) דלמטה מעשרה כמאן דמנח אארעא דמי, ולא העתיק לישנא דרש"י (ד"ה אלא) לכל למטה מעשרה קלוטה כמה שהונחה כפי שהעתיק הרשב"א (וימתן שלא היה לפניו ברש"י וממתי מהדורות ניהו) וזוה קשה טפי לדחוק כדברי הריטב"א, ומשמע טפי דכוונת רש"י לדינא דקלוטה כמי שהונחה דעלמא, ויעוין בקרן אורה דפירש כדברי הריטב"א אף כוונת רש"י לפנינו יעו"ש עוד].

ברשות היחיד - לישנא דברייתא (כדהוצאה בגמ') נעץ קורה ברשות הרבים, ויעוין בגאון יעקב (לעיל ע"א) דנקט דברשות היחיד ודאי לא בעינן מקום ד', וכדאשכחנא בשבת (צ"ג) לגבי הנחה דאע"ג דבעינן הנחה ע"ג מקום ארבעה מ"מ ברשות היחיד חייב אף בנח ע"ג קנה כל דהו כיון דרשות היחיד עולה עד לרקיע.

אך ריהטת לשון הרשב"א (בחי') כל שהוא למעלה מעשרה מקום צפני ענמו הוא ואף על פי שהוא באויר רשות היחיד ולפיכך צריך שיהא צראשה ארבעה שיהא מקום חסוב להנחת העירוב עכ"ל, משמע דאף ברשות היחיד בעינן מקום ארבעה, וכן בתוספתא (פ"ב ה"ט) ליתא ברשות הרבים, וכן דקדוק מסתימת לשון הרשב"א בעבודת הקודש (ש"ה ס"ו ט) כל מקום שמניחין בו את העירוב כו' הניחו למעלה מעשרה טפחים יראה לי שצריך להניחו במקום רחב ארבעה פחות מאן אינו עירוב עכ"ל, ויש שדחקו בכוונת הרשב"א דאין כוונתו לזה, ומודה דברשות היחיד לא בעינן מקום ארבעה.

כמאן דלא כרבי יוסי ברבי יהודה דתניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר נעץ קנה ברשות הרבים והניח בראשו טרסקל וזרק ונח על גביו חייב - רש"י פי' דקאי אשינויא דרבינא דלעיל, דאוקי ברייתא דרבי כרבי מאיר דחוקקין להשלים ואעפ"כ לא חשיב רשות היחיד מדמנצי לטלו, ופירש רש"י לעיל דהיינו משום דאין בתחתיתו ארבעה, ואהא אמרי' דהוא דלא כרבי יוסי ברבי יהודה דס"ל דאף בטרסקל הנעוץ בקנה אמרי' גוד אחית והוי רשות היחיד.

ומשני אפילו תימא רבי יוסי ברבי יהודה התם הדרן מחיאתא הכא לא הדרן מחיאתא, ורש"י פי' על פי דרכו, דאף לרבי יוסי ברבי יהודה דאמרי' התם גוד אחית היינו משום דהתם לא בעינן לדין חוקקין, אך הכא דבעינן תרתי, חוקקין וגוד אחית, תרתי לא אמרינן.

ויש שזיאר ע"פ שיטת הראשונים דתרי הלכתא לא אמרי', וכהצנת הגרע"א (מהדו"ק תשו' יב) בשיטת הר"ן בסוכה, ויעוין בד' הגרע"א שם דהוסיף דהיינו דוקא היכא דחדא הלכתא אחיא מכח חזרתה, וזיאר האחרו' דה"נ אי לאו דאמרי' חוקקין דעי"ז חשיב מקום ארבעה לא שייך למימר גוד, דהרי ל"ש דין גוד אלא למקום ארבעה (וכמבואר ברש"י שבת ט א ד"ה פתח) [ולכאור' ז"ל לפ"ז דדין חוקקין נמי הוי הלכתא (ולפ"ר י"ע אמאי לא אמרי' בסוכה ו ד דאחיא הלכתא נמי להא יעו"ש)].

ולכאור' יתכן עוד דהוי מכללא דלא אמרינן תרי רואין, וכדלעיל (יט ג) גבי דיומדין דקי"ל דצאבן עגולה לא אמרינן רואין כל שאילו תחקק ותחלק ויש זה אמה לכאן ולכאן נידונית משום דיומד ומשום דלא אמרינן תרי רואין, ויתכן דה"נ דין חוקקין ודין גוד הוי תרי רואין.²

ויעוין עוד בתוס' לעיל (ג א ד"ה והא) בשיטת ר"י, דלא אמרי' הואיל ואי בעי זריק היכא דבעינן נמי לדינא דרבא דהמניח עירובו יש לו ד' אמות וחשיבי כרשות היחיד ד' כולי האי וודאי לא אמרינן הואיל', אך בשיטת רש"י שם מבואר דאף בכה"ג אמרי' הואיל].

ובתוס' רבנו פרץ הביא פירוש רש"י, אך נטה לפרש באופן א"ו ל' לפוס ריהטא היה משמע לפרש כן, התם הדרן מחיאתא פירוש מחיאות הטרסקל סובבות הקנה, שהקנה תחוב באמצעותו, ומשום הכי אמרינן גוד אחית מחיאתא, אבל הכא לא הדרן מחיאתא סביב האילן, כי הכלכלה היא תלויה באילן והיא כולה לחד אחד, ומשום הכי לא אמרינן גוד אחית מחיאתא עכ"ל (ויעוין בל' המאירי').

שיטת תוס' והראשונים - התוס' הביאו גירסת ספרים ששינויא דגמ' התם הדרן מחיאתא אבל בקורה לא הדרן מחיאתא, וכתבו דלהך גירסא ע"כ דקאי על צרייתא דרבי יהודה דנעץ קורה, וכ"כ הרשב"א והריטב"א והר"ן והביאו כן בשם הראב"ד, וכן פירש רבינו

² וע' סוכה (גב) ולעיל (יד א) דקרינן לחבוט רמי רואין, וע' רש"י (סוה"ב ג) דחבוט רמי הוי מדין גוד אחית יעו"ש, ויעוין לעיל (יד א) דמדמי הך דין רואין דחבוט רמי לדין רואין קורה של קש וקנים כאילו היא של מתכת.

³ ודבריו שם אינם מבוארים [וכמו"כ בריש לשונו משמע דמפרש בתוס' והראשונים דלהלן, ובהמשך לשונו נראה דמפרש כרש"י דקאי אברייתא דכלכלה].

חננאל (והו"ג גם כה"ג א), וביארו דהא דתני ברישא דגזוהה עשרה ורצבה ארבעה עירובי עירוב ע"כ היינו משום דאין בתחיתו ארבעה ולהכי לא הוי רשות היחיד, אך לרבי יוסי ברבי יהודה הא אף כה"ג הוי רשות היחיד ולא מצי לטלו, והא דלא דחינן דהתם טעמא כדרכא דהמניח עירובו יש לו ד' אמות (וכדפירש"י ט) ביארו התוס' הכא דמשמע לגמ' דהך ברייתא מיירי דומיא דמתניתין דאוקימנא חוץ לד' אמות [ולכא"ו יל"ד עוד ע"פ שיטת הרי"ף והרמב"ם דהשמיטו סוגיא דלעיל דד' אמות דמניח עירובו כה"י, ויש מהראשונים שנקטו דעתם דדחו הך סוגיא מהלכה, וי"ל דה"נ אזלא סוגיא דהכא].

ובביאור שינויא דגמ' אפילו תימא רבי יוסי ברבי יהודה התם הדרן מחינתא הכא לא הדרן מחינתא, כתב הריטב"א ז"ל ופרקינן דלעולם כזריה סבירא ליה ועד כאן לא קאמר רבי יוסי אלא התם גבי טרסקל דהדרן למעלה מחינתו סביבות הקורה ונראות כאילו יורדות למטה וראוי לומר גוד אחית מחינתא, אבל קורה זו שהיא רחבה למעלה ד' טפחים ומתקצרת ויורדת למטה מעט מעט לא הדרן מחינתא ואין צה היכר לומר גוד אחית מחינתא, ובתוספות פירשוהו כן וגם הראב"ד ז"ל עכ"ל, ולפוס ריהטא מלשונו נראות כאילו יורדות למטה משמע דלא קאמר ר"י בר"י גוד אחית אלא היכא דפני הטרסקל כלפי מטה דהמחינות יורדות כלפי מטה, וכן פירש המאירי (שבת קא א) ז"ל הדרן מחינתא ר"ל שעומד הפוך על הקנה ראשו למטה ודפנותיו נוטות כלפי קרקע עכ"ל.

אך בחידושי הריטב"א בשבת (הא) הוכיח מקושיא דגמ' התם לא כן וז"ל שמעינן מהכא דר' יוסי מחייב אפי' כשהמחינות [של] הטרסקל פונות כלפי מעלה ואפילו הכי אמר גוד אחית כו' עכ"ל יעו"ש, ולכאורה הוא דלא כדבריו הכא, אך גם מריש לשונו בסוגין 'הדרן למעלה מחינתו' משמע קצת דה"נ אין כוונתו דבעינן דוקא דיהיו המחיות פונות כלפי מטה, אלא דדוקא בטרסקל דאית ליה מחיות הניכרות וחלל בתוכן, ממילא הרי הן נראות גם כיורדות למטה, ואף דהטרסקל כדרכו כלפי מעלה, משא"כ בקורה דלית לה היכר מחיות כלל.

וז"ל תוס' הרא"ש התם הדרן מחינתא של הטרסקל ואמרינן גוד אחית אבל הכא לא הדרן מחינתא אלא משפע והולך כלפי מטה עכ"ל, ויעוין במהרש"א דביאר שינויא דגמ' לפירוש תוס' ז"ל אף על גב שהקורה גופיה רחב ד' למעלה לא מקרי הדרן מחינתא שאין המחיות ניכרות בו כמו בטרסקל שיש בו ד' דפנות חלל ביניהן שהמחינות ניכרות בהן ודו"ק עכ"ל [ובעיקר ראיית הריטב"א בשבת מסוגיא דהתם, העירו דלפירוש הרשב"א בקושיא דגמ' התם ליכא ראייה].